

การเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงชุมชนที่อยู่อาศัยระหว่างชุมชนอาคารสงเคราะห์
และชุมชนโรงงานสุรา ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

นายฤทธิพงษ์ เทียนดำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4328-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE COMPARISON OF RESIDENTIAL COMMUNITY DEVELOPMENT PROCESS
BETWEEN ARKANSONGKRAO COMMUNITY AND RONGNGANSURA COMMUNITY
IN KAO-MUANG PRANAKORN SRI AYUTTHAYA

Mr. Rittipong Tiandum

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University
Academic Year 2003
ISBN 974-17-4328-9

ฤทธิพงศ์ เทียนดำ : การเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงชุมชนที่อยู่อาศัยระหว่างชุมชน
 อาคารสงเคราะห์และชุมชนโรงงานสุรา ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา. (THE
 COMPARISON OF RESIDENTIAL COMMUNITY DEVELOPMENT PROCESS
 BETWEEN ARKANSONGKRAO COMMUNITY AND RONGNGANSURA
 COMMUNITY IN KAO-MUANG PRANAKORN SRI AYUTTHAYA) อาจารย์ที่ปรึกษา
 : อาจารย์ ดร.กฤษณัททิตย พานิชภัคดี, 191 หน้า. ISBN 974-17-4328-9.

จากการศึกษาพบว่าเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยามีชุมชนอยู่อาศัยทั้งสิ้น 25 ชุมชนในปี พ.ศ.2543 ผลจากการ
 เปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเกาะเมืองทำให้ชุมชนบางส่วนของหมู่กุฎพื้นที่โบราณสถานจะต้องถูกรื้อย้ายออกจากพื้นที่ ชุมชนบาง
 ส่วนที่เช่าที่ดินของภาครัฐอยู่ไม่ได้ต่อสัญญาเช่าทำให้กลายเป็นชุมชนบุกรุกที่มีความเสี่ยงต่อการรื้อย้าย ชุมชนทั้งสองประเภท
 นี้มีกระบวนการแก้ปัญหาและปรับปรุงชุมชนที่แตกต่างกัน จากการสำรวจเบื้องต้นพบชุมชนโรงงานสุราเป็นชุมชนที่รองรับการ
 รื้อย้ายชุมชนดั้งเดิมจากพื้นที่โบราณสถาน และชุมชนอาคารสงเคราะห์เป็นชุมชนบนพื้นที่ราชพัสดุที่เทศบาลเป็นผู้ดูแลโดยมี
 ช่วงเวลาที่เริ่มปรับปรุงชุมชนและขนาดของชุมชนใกล้เคียงกันแต่มีกระบวนการที่แตกต่างกัน

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงชุมชนและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน
 ระหว่างกระบวนการรื้อย้ายชุมชนไปยังโรงงานสุรา กับกระบวนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนอาคารสงเคราะห์ ซึ่ง
 กระบวนการทั้งสองเกิดขึ้นใน พ.ศ.2543 การศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ชาวชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง
 สังเกต ถ่ายภาพ และวาดผัง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบูรณาการ โดยอาศัยคำร้อยละ และความถี่ในการเปรียบเทียบ

ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการรื้อย้ายชุมชนดั้งเดิมที่บุกรุกโบราณสถานไปยังโรงงานสุราเป็นการดำเนินการโดย
 กรมศิลปากรทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน เลือกสถานที่ และวางผัง โดยที่ชาวชุมชนมีหน้าที่เพียงรับเงินค่าชดเชยและย้ายไป
 ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในที่ดินที่กรมศิลปากรจัดสรรให้ กระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดชุมชนใหม่ที่ไม่มีพื้นที่ส่วนกลางให้ชาว
 ชุมชนได้พบปะ รวมตัวหรือทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ชาวชุมชนไม่สามารถรวมตัวกันเป็นชุมชนใหม่ที่มี
 ลักษณะพึ่งตนเองได้ ส่วนชุมชนอาคารสงเคราะห์เป็นชุมชนดั้งเดิมที่บุกรุกที่ดินของราชพัสดุที่ดูแลโดยเทศบาลนครและจะถูก
 รื้อย้าย แต่ได้รับความช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆทำให้ชาวชุมชนสามารถรวมตัวกันเพื่อต่อรองกับเทศ
 บาลนครให้ได้อยู่อาศัยในที่ดินเดิมต่อไป เกิดเป็นกระบวนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนโดยผู้อยู่อาศัยเองเป็นผู้มีบทบาท
 หลักในการดำเนินงานโดยจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ วางผัง และออกแบบที่อยู่อาศัยด้วยตนเอง ทำให้มีการจัดผังชุมชนใหม่โดยจัด
 วางอาคารเป็นกลุ่ม มีศูนย์กลางเป็นพื้นที่ว่างเพื่อการทำกิจกรรมและรวมตัวของชาวชุมชน นอกจากนี้ชาวชุมชนยังสามารถ
 ตั้งสหกรณ์ซึ่งเป็นองค์กรพึ่งตนเองของชุมชนด้วย

จากการเปรียบเทียบกระบวนการและผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองพบว่า กระบวนการปรับปรุงชุมชนมีผลต่อรูปแบบ
 ทางกายภาพของที่อยู่อาศัยรวมถึงการรวมตัว ความเข้มแข็ง และการพึ่งตนเองของชุมชนอย่างมาก โดยการมีส่วนร่วมของ
 ชาวชุมชนในกิจกรรมต่างๆของกระบวนการปรับปรุงชุมชนโดยผู้อาศัยนั้นยังก่อให้เกิดการเรียนรู้ และรวมตัวเพื่อแก้ปัญหา
 ของชุมชน ดังนั้นกรมศิลปากรควรทบทวนปรับปรุงกระบวนการรื้อย้ายชุมชนจากพื้นที่โบราณสถานโดยสนับสนุนให้ชาว
 ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการรื้อย้ายและพัฒนาชุมชน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนและเมืองมีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2546..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4574179525 : MAJOR HOUSING

KEY WORD : RESIDENTIAL PROCESS / COMMUNITY DEVELOPMENT

RITTIPONG TIANDUM : THE COMPARISON OF RESIDENTIAL COMMUNITY DEVELOPMENT PROCESS BETWEEN ARKANSONGKRAO COMMUNITY AND RONGNGANSURA COMMUNITY IN KAO-MUANG PRANAKORN

SRI AYUTTHAYA. THESIS ADVISOR : KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI, Ph.D., 191 pp.ISBN 974-17-4328-9.

A survey conducted in the year 2000 showed that there are 25 communities residing in Kao-Muang Pranakorn Sri Ayutthaya. In changing the land utilization while face-lifting the area within Kao-Muang, some communities that had lived in the historical area had to move out and those who rented the land from government were not allowed to renew their leases. This has increased the risk of both communities being relocated. An initial survey found that Roangngansura has been designated as a site to relocate people out from the historical area while the Arkansongkrao community, built on the State Property's Land, is managed by the town municipality. The size and duration for community improvement of both communities is similar but the implementation process is different.

The objective of this research project is to conduct a comparative study on the relocation process of the Roangngansura community and the improvement of the Arkansongkrao community, both of which occurred in the year 2000. It is also a qualitative study combined with interviews with community members and concerned individuals, actual observation of the area and the people, photography, and drawing. Percentage and frequency are used in the data analysis.

Results of the study showed that the relocation process to Roangngansura was entirely implemented by the Fine Arts Department. Community members were not involved at all. They received compensation money and moved to a specific relocated site to build a new house. This relocation created a new community but with no communal space for them to meet and/or do activities together. This is one of the factors why the new community was neither united nor becoming self-reliant. The Arkansongkrao community, on the other hand, was the original community built on the land of State Property which is managed by the town municipality was also asked to move out or relocate to another area. However, government and non-government organizations had provided some assistance to this community which in turn taught them to combine their efforts to negotiate with the authorities of the town municipality. As a result, they were allowed to stay on the same land with conditions that they make improvements to the home and surrounding area. Therefore, community members have been instrumental in setting up a development plan and implementing it themselves. They have set up and managed community saving groups, designed their own houses as well as a communal zone to meet and do community group work together. Additionally, a community-driven cooperative store has been set up and run by the individuals with in the community member.

A comparison of the process and the impact on the member of both communities has clearly indicated that community development and improvement has a direct impact on the physical development of such a community as well as empowering them which enables there to become more self-reliant. If the community is involved in every step of such a development process, it will help them learn to live, identify, and solve the community problems together. Results from this research have clearly pointed out that the Fine Arts Department should revise and improve its current development process by providing a sincere and genuine support to the community people in taking an active part in every stage of their own relocation and development process.

Department of.....Housing..... Student's signature... R. Tiandum .....
Field of study.....Housing..... Advisor's signature... ดอนดิบายา .....
Academic year.....2003..... Co-advisor's signature..... -.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงสำเร็จลงหากขาดความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดีของ อาจารย์ที่ปรึกษา คือ อ.ดร.กฤษณาทิพย์ พานิชภักดิ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการ ทำวิจัย และช่วยเหลือปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่ ผู้วิจัยมองข้ามและกรุณาสละเวลาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณวโรภาศ วงศ์จตุรพัฒน์ กองสถาปัตยกรรมคุณมณฑา จำนงทรง คุณเทิด ศักดิ์ เย็นจระ สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และชาวบ้านชุมชนโรงงานสุรา ที่ กรุณาบอกเล่าข้อมูลและมิตรภาพด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณนันทพล ยินดีคุณ สถาปนิกชุมชน คุณเจริญ ชันธุจี สหกรณ์ชุมชนอาคาร สงเคราะห์ และชาวบ้านชุมชนอาคารสงเคราะห์ ที่ให้ข้อมูลและแง่คิดอันเป็นประโยชน์สำหรับ งานวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ต้องขอขอบคุณ คุณสสิธร นรศิม และคุณพรหมพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร สำหรับน้ำใจและความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล เรียบเรียงและจัดทำรูปเล่ม รวมถึงบุคคลอื่นๆที่ ไม่ได้กล่าวถึงที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์.....	11
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	12
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	13
2.2 สรุปรวมแนวคิดและทฤษฎี.....	23
2.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
3.1 ขอบเขตของการศึกษา.....	25
3.2 การกำหนดตัวแปรที่ทำการศึกษา.....	28
3.3 การกำหนดประเด็นที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	29
3.4 วิธีการเก็บข้อมูล.....	33
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
3.6 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	43
บทที่ 4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	
4.1 การเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชนโรงงานสุรา.....	44
4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ชุมชนโรงงานสุราและชุมชนอาคารสงเคราะห์	
5.1 ลักษณะทางกายภาพชุมชนโรงงานสุราและชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	62
5.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจชุมชนโรงงานสุราและชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	72
5.3 ลักษณะทางสังคมชุมชนโรงงานสุราและชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	75
บทที่ 6 กระบวนการปรับปรุงชุมชนและผลกระทบกับชุมชน	
6.1 กระบวนการปรับปรุงชุมชน.....	78
6.2 ผลของกระบวนการปรับปรุงชุมชน.....	95
6.3 ผลกระทบจากกระบวนการรื้อย้าย.....	97
6.4 ความเข้มแข็งของชุมชนหลังกระบวนการปรับปรุงชุมชน.....	110
6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลกระทบ.....	113
บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
7.1 การเปรียบเทียบกระบวนการปรับปรุงชุมชน.....	115
7.2 ผลจากกระบวนการปรับปรุงชุมชน.....	118
7.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน.....	119
7.4 ความเข้มแข็งของชุมชน.....	120
7.5 สรุปผลที่ได้จากการศึกษา.....	121
7.6 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	123
7.7 ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	127
รายการอ้างอิง.....	128
ภาคผนวก.....	131
ภาคผนวก ก.....	132
ภาคผนวก ข.....	139
ภาคผนวก ค.....	156
ภาคผนวก ง.....	178
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	191

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 การสร้างประเด็นคำถามในการวิจัย.....	29
ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงลักษณะโครงสร้างและวัสดุก่อสร้างชุมชนโรงงานสุรา.....	66
ตารางที่ 5.2 ตารางเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างชุมชนโรงงานสุราและ ชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	72
ตารางที่ 5.3 ตารางเปรียบเทียบการประกอบอาชีพของราษฎรระหว่างชุมชนโรงงาน สุราและชุมชนอาคาร.....	73
ตารางที่ 5.4 ตารางเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือนของราษฎรระหว่าง.....	73
ตารางที่ 5.5 เปรียบเทียบวิธีการเดินทางระหว่างชุมชนโรงงานสุราและชุมชนอาคาร สงเคราะห์.....	74
ตารางที่ 5.6 ตารางเปรียบเทียบขนาดครัวเรือนระหว่างชุมชนโรงงานสุราและชุมชน อาคารสงเคราะห์.....	75
ตารางที่ 5.7 ตารางเปรียบเทียบระดับการศึกษาสูงสุดของครัวเรือนระหว่างชุมชน โรงงานสุราและชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	76
ตารางที่ 5.8 ตารางเปรียบเทียบจำนวนญาติสนิทในชุมชนระหว่างชุมชนโรงงานสุรา และชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	77
ตารางที่ 6.1 ตารางเปรียบเทียบขนาดที่ดินและพื้นที่ใช้สอย เงินค่าชดเชยและค่า ก่อสร้างที่อยู่อาศัย.....	95
ตารางที่ 6.2 การเปลี่ยนแปลงขนาดที่อยู่อาศัยชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	96
ตารางที่ 6.3 การเปลี่ยนแปลงขนาดที่อยู่อาศัยชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	97
ตารางที่ 6.4 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงขนาดที่ดิน.....	98
ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบราคาที่อยู่อาศัย.....	98
ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้งานที่อยู่อาศัย.....	99
ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม.....	99
ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายได้ครัวเรือน.....	100
ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระยะทางเข้าถึงแหล่งงานและ สาธารณูปการ.....	101
ตารางที่ 6.9 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาเข้าถึงแหล่งงานและ สาธารณูปการ.....	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 6.10	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่าสาธารณูปโภค.....	101
ตารางที่ 6.11	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย.....	102
ตารางที่ 6.12	แหล่งเงินที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยชุมชนโรงงานสุรา.....	102
ตารางที่ 6.13	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงแหล่งเงินที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย.....	103
ตารางที่ 6.14	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการรู้จักผู้นำ.....	104
ตารางที่ 6.15	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการติดต่อผู้นำ.....	104
ตารางที่ 6.16	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อผู้นำ.....	105
ตารางที่ 6.17	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการรวมกลุ่ม.....	105
ตารางที่ 6.18	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการติดต่อเพื่อนบ้าน.....	106
ตารางที่ 6.19	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมชุมชน.....	107
ตารางที่ 6.20	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ข่าวสาร.....	107
ตารางที่ 6.21	เปรียบเทียบทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ.....	108
ตารางที่ 6.22	เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ.....	109
ตารางที่ 6.23	เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม.....	109
ตารางที่ 6.24	ระดับความเข้มแข็งของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนโรงงานสุรา.....	111
ตารางที่ 6.25	ระดับความเข้มแข็งของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	112
ตารางที่ 6.26	เปรียบเทียบลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง.....	112
ตารางที่ 7.1	ตารางเปรียบเทียบกระบวนการในประเด็นต่างๆ.....	115
ตารางที่ 7.2	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงขนาดที่ดิน.....	119

สารบัญรูป

	หน้า	
รูปที่ 1.1	การพัฒนาเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาในสมัยนายปรีดี พนมยงค์.....	2
รูปที่ 1.2	กรรมสิทธิ์ที่ดินในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	2
รูปที่ 1.3	การพัฒนาเกาะเมืองสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม.....	3
รูปที่ 1.4	การใช้ประโยชน์ที่ดินในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	4
รูปที่ 1.5	ผังการใช้ที่ดินอุทยานประวัติศาสตร์.....	5
รูปที่ 1.6	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	6
รูปที่ 1.7	แผนภาพแสดงที่มาของปัญหาการรื้อย้ายชุมชน.....	7
รูปที่ 1.8	ชุมชนอาคารสงเคราะห์เดิม 1.....	8
รูปที่ 1.9	ชุมชนอาคารสงเคราะห์เดิม 2.....	8
รูปที่ 1.10	ชุมชนอาคารสงเคราะห์เดิม 3.....	8
รูปที่ 1.11	ชุมชนอาคารสงเคราะห์เดิม 4.....	8
รูปที่ 1.12	ชุมชนอาคารสงเคราะห์ใหม่ 1.....	9
รูปที่ 1.13	ชุมชนอาคารสงเคราะห์ใหม่ 2.....	9
รูปที่ 1.14	ชุมชนอาคารสงเคราะห์ใหม่ 3.....	9
รูปที่ 1.15	ชุมชนอาคารสงเคราะห์ใหม่ 4.....	9
รูปที่ 1.16	ชุมชนโรงงานสุราก่อนการรื้อย้าย 1.....	10
รูปที่ 1.17	ชุมชนโรงงานสุราก่อนการรื้อย้าย 2.....	10
รูปที่ 1.18	ชุมชนโรงงานสุราก่อนการรื้อย้าย 3.....	10
รูปที่ 1.19	ชุมชนโรงงานสุราใหม่ 1.....	10
รูปที่ 1.20	ชุมชนโรงงานสุราใหม่ 2.....	10
รูปที่ 1.21	ชุมชนโรงงานสุราใหม่ 3.....	11
รูปที่ 1.22	ชุมชนโรงงานสุราใหม่ 4.....	11
รูปที่ 2.1	ภาพแสดงกระบวนการปรับปรุงชุมชนตามแนวคิดและทฤษฎี.....	24
รูปที่ 2.2	ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	24
รูปที่ 3.1	การเลือกชุมชนเพื่อใช้เป็นประชากรศึกษา.....	26
รูปที่ 3.2	แผนที่แสดงที่ตั้งพื้นที่ศึกษา.....	26
รูปที่ 3.3	ภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและวัตถุประสงค์.....	29
รูปที่ 3.4	การแบ่งประเด็นคำถามเป็นแบบสัมภาษณ์.....	33

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 3.5 แผนภาพแสดงกลุ่มทางเลือกของประเด็นคำถามต่างๆ.....	40
รูปที่ 3.6 แผนภาพแสดงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
รูปที่ 3.7 แผนภาพแสดงวิธีการศึกษา.....	42
รูปที่ 4.0 ผังแสดงที่ตั้งกลุ่มตัวอย่างชุมชนโรงงานสุรา.....	44
รูปที่ 4.1 รูปบ้านหมายเลข RS1.....	45
รูปที่ 4.2 รูปบ้านหมายเลข RS7.....	45
รูปที่ 4.3 รูปบ้านหมายเลข RS14.....	46
รูปที่ 4.5 รูปบ้านหมายเลข RS11.....	46
รูปที่ 4.6 รูปบ้านหมายเลข RS3.....	47
รูปที่ 4.7 รูปบ้านหมายเลข RS6.....	47
รูปที่ 4.8 รูปบ้านหมายเลข RS9.....	48
รูปที่ 4.9 บ้านหมายเลข RS5.....	48
รูปที่ 4.10 บ้านหมายเลข RS4.....	49
รูปที่ 4.11 บ้านหมายเลข RS8.....	49
รูปที่ 4.12 บ้านหมายเลข RS10.....	50
รูปที่ 4.13 บ้านหมายเลข RS12.....	50
รูปที่ 4.15 ผังแสดงที่ตั้งกลุ่มตัวอย่างชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	51
รูปที่ 4.36 แบบมาตรฐานชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	51
รูปที่ 4.16 รูปบ้านหมายเลข AS3.....	52
รูปที่ 4.17 บ้านหมายเลข AS7.....	53
รูปที่ 4.18 บ้านหมายเลข AS9.....	53
รูปที่ 4.19 บ้านหมายเลข AS10.....	54
รูปที่ 4.20 บ้านหมายเลข AS15.....	54
รูปที่ 4.21 บ้านหมายเลข AS17.....	55
รูปที่ 4.22 บ้านหมายเลข AS1.....	55
รูปที่ 4.23 บ้านหมายเลข AS2.....	56
รูปที่ 4.24 บ้านหมายเลข AS4.....	56
รูปที่ 4.25 บ้านหมายเลข AS5.....	57

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.26 บ้านหมายเลข AS6.....	57
รูปที่ 4.27 บ้านหมายเลข AS8.....	58
รูปที่ 4.28 บ้านหมายเลข AS11.....	58
รูปที่ 4.29 บ้านหมายเลข AS12.....	59
รูปที่ 4.30 บ้านหมายเลข AS13.....	59
รูปที่ 4.31 บ้านหมายเลข AS20.....	59
รูปที่ 4.32 บ้านหมายเลข AS14.....	60
รูปที่ 4.33 บ้านหมายเลข AS16.....	60
รูปที่ 4.34 บ้านหมายเลข AS18.....	61
รูปที่ 4.35 บ้านหมายเลข AS19.....	61
รูปที่ 5.1 ที่ตั้งชุมชนโรงงานสุรา.....	62
รูปที่ 5.2 การเข้าถึงชุมชนโรงงานสุรา.....	63
รูปที่ 5.3 การแบ่งพื้นที่โรงงานสุรา.....	63
รูปที่ 5.4 ที่ตั้งชุมชนเดิมก่อนการรื้อย้าย.....	64
รูปที่ 5.5 ผังแปลงที่ดินชุมชนโรงงานสุรา.....	66
รูปที่ 5.6 ตัวอย่างอาคารบ้านปูน 1.....	67
รูปที่ 5.7 ตัวอย่างอาคารบ้านปูน 2.....	67
รูปที่ 5.8 ตัวอย่างอาคารบ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ 1.....	67
รูปที่ 5.9 ตัวอย่างอาคารบ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ 2.....	67
รูปที่ 5.10 ตัวอย่างอาคารบ้านไม้ 1.....	67
รูปที่ 5.11 ตัวอย่างอาคารบ้านไม้ 2.....	67
รูปที่ 5.12 ที่ตั้งชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	68
รูปที่ 5.13 การเข้าถึงชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	68
รูปที่ 5.14 ผังชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	70
รูปที่ 5.15 ผังการใช้พื้นที่ชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	70
รูปที่ 5.16 โครงสร้างต้นแบบมาตรฐานของชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	71
รูปที่ 5.17 ลักษณะอาคารในชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	71
รูปที่ 5.18 ลักษณะการตกแต่งผิวหน้าอาคารด้วยกระจก.....	71

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 5.19 ลักษณะการตกแต่งผิวหน้าอาคารด้วยไม้.....	72
รูปที่ 5.20 ลักษณะการตกแต่งผิวหน้าอาคารด้วยปูน.....	72
รูปที่ 5.21 แผนที่แสดงแหล่งที่มาของราษฎรและจุดที่พบเห็นการรวมตัวในชุมชนโรงงานสุรา.....	76
รูปที่ 5.22 แผนที่แสดงจุดที่พบเห็นการรวมตัวของราษฎรชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	77
รูปที่ 6.1 ผังการปรับปรุงภูมิทัศน์อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	79
รูปที่ 6.2 ผังการแบ่งแปลงที่ดินชุมชนโรงงานสุรา.....	81
รูปที่ 6.3 ขั้นตอนในกระบวนการรื้อย้ายชุมชนต่างๆมาสู่ชุมชนโรงงานสุรา.....	85
รูปที่ 6.4 แบบผังชุมชนของตัวแทนกลุ่มที่ 1.....	89
รูปที่ 6.5 แบบผังชุมชนของตัวแทนกลุ่มที่ 2.....	89
รูปที่ 6.6 แบบผังชุมชนของตัวแทนกลุ่มที่ 3.....	89
รูปที่ 6.7 แบบผังชุมชนของสถาปนิก 1.....	89
รูปที่ 6.8 แบบผังชุมชนของสถาปนิกชุมชน 2 ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นผังชุมชนใหม่.....	90
รูปที่ 6.9 อาคารต้นแบบชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	91
รูปที่ 6.10 กระบวนการปรับปรุงชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	94
รูปที่ 7.1 รูปเปรียบเทียบกระบวนการรื้อย้ายชุมชนโรงงานสุรา-กระบวนการปรับปรุงชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	117
รูปที่ 7.2 ผังชุมชนอาคารสงเคราะห์.....	119
รูปที่ 7.3 เปรียบเทียบลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง.....	120
รูปที่ 7.4 กระบวนการรื้อย้ายชุมชนต่างๆไปยังโรงงานสุรา.....	125
รูปที่ 7.5 แนวทางการปรับปรุงกระบวนการรื้อย้าย.....	125
รูปที่ 7.6 กระบวนการปรับปรุงชุมชนในอุดมคติ.....	127